

Jan Łysek

Bezpieczeństwo dzieci w Internecie

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (36-37), 33-46

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan ŁYSEK

Bezpieczeństwo dzieci w Internecie

Geneza Internetu

Znaczne przyspieszenie procesu przetwarzania i przesyłania informacji wpłynęło istotnie na postęp techniczno-naukowy. „Człowiek końca dwudziestego wieku wymyślił nowe, i jak dotąd najdoskonalsze, narzędzie porozumiewania się. Magiczne hasło *Internet* towarzyszy już miliardom ludzi na naszym globie. Elektroniczna komunikacja każdego dnia rozciąga się na kolejne dziedziny ludzkiej aktywności”¹. Rewolucja w komunikacji elektronicznej prowadzi do realizacji idei globalnego ludzkiego **społeczeństwa informacyjnego** czy też **społeczeństwa wiedzy**².

Ważnym wydarzeniem, które miało wpływ na powstanie Internetu, było wystrzelenie pierwszego sztucznego satelity Ziemi w 1957 roku. Zdarzenie to spowodowało zamieszczenie w Departamencie Obrony USA i w związku z tym powołano agencję ARPA (*Advanced Research Project Agency*), czyli Agencję Zaawansowanych Projektów Badawczych. „Głównym jej zadaniem było opracowanie nowych technologii informacyjnych dla celów wojskowych oraz współzawodnictwo z ZSRR w dziedzinie zbrojeń i lotów kosmicznych. Po 18 miesiącach badań amerykańskich naukowców doprowadzono do wystrzelenia własnego satelity. Aby ułatwić współpracę naukowcom rozproszonym po kraju, na początku lat sześćdziesiątych zaczęto rozważać bezpośrednią komunikację między ich komputerami. Zamiast centralnego komputera, który zbiera i magazynuje wszystkie dane, zbudowano sieć, której węzły stanowiły połączone ze sobą komputery. W ten sposób informacje mogły docierać do celu różnymi drogami; komunikacja mogła zostać utrzymana nawet w wypadku wyłączenia – na skutek działań wojennych – większej ilości komputerów”³.

Kolejnym krokiem tworzenia się Internetu było stworzenie koncepcji sieci w 1960 roku przez Paula Barana. Koncepcja to była oparta na wymianie i dzieleniu informacji przesyłanej pomiędzy użytkownikami. Realizacja tego projektu nastąpiła dopiero 21 listopada 1969 roku. Wtedy to „dokonano pierwszego połączenia poprzez sieć, z wymianą pakietów między Uniwersy-

¹ M. Walczak, *Internet, czyli „Wszechnica Wiedzy Wszelkiej”*, „Poradnik Bibliotekarza” 2003, nr 4, s. 13.

² J. Łysek, *Uczeń w społeczeństwie wiedzy*, „Nauczyciel i Szkoła” 2006, nr 3–4, s. 43–55.

³ E. Gołąbek, *Bezbronni dzieci Internetu*, „Katecheta” 2006, nr 2, s. 66.

tetem Kalifornijskim w Los Angeles, a odległym o 600 km Stanford Research Institute w Palo Alto. Tego dnia udało się przesłać jedynie dwie litery **L**, po czym jeden z komputerów zawiesił się. Owo **L** wystarczyło jednak do rozpoczęcia rewolucji. Do dwóch początkowych węzłów wkrótce dołączyły Uniwersytet Kalifornijski w Santa Barbara oraz Uniwersytet Utah. Cztery placówki utworzyły sieć ARPAnet⁴.

Komputery były wtedy drogie i duże, więc nie zdawano sobie sprawy z przydatności i niezawodności oraz z ogromnego znaczenia systemu.

W 1983 roku usprawniono sieć i podzielono ją na Milnet (sieć przeznaczona dla wojska) oraz NSFnet (*National Science Foundation Network* – cywilna, finansowa i rządowa fundacja popierająca badania naukowe).

Internet z czasem poszerzał swoje zasoby. „Aby użytkownicy mogli porozumiewać się między sobą, konieczne jest ustalenie zasad postępowania w określonych sytuacjach występujących w sieci komputerowej i istnienie oprogramowania realizującego te zasady. Pozwala to na łączenie się komputerów między sobą i wymianę między nimi danych. Takie zasady i oprogramowanie nosi nazwę protokołów komunikacyjnych. Dla potrzeb sieci ARPANET opracowano zbiór protokołów komunikacyjnych TCP/IP (*Transmission Control Protocol/Internet Protocol*). Sieć światowa również korzysta z protokołów TCP/IP. Od nazwy protokołu *Internet Protocol* zaczęto sieć światową nazywać Internetem⁵.

Internet jest zatem siecią obejmującą cały świat, „łączącą ze sobą różne systemy komputerowe oraz udostępniającą szereg różnych usług realizowanych z wykorzystaniem komputerów (WORLD WIDE WEB)⁶.

Polska do sieci Internetu zastała włączona oficjalnie 12 września 1991 roku. „Początki polskiej sieci internetowej były związane ze środowiskami akademickimi. Budową infrastruktury ze środków finansowych Komitetu Badań Naukowych zajmowała się Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa (NASK). Początki polskiego Internetu były skromne, gdyż zazwyczaj ograniczały się do wysyłania listów. Dopiero po 1996 roku – po uruchomieniu pierwszego serwera darmowych kont pocztowych przez *Polbox* i możliwości korzystania z Internetu przez modem, zaczęła w tempie lawinowym rosnąć liczba polskich użytkowników Internetu. W Sieci poza ośrodkami uniwersyteckimi i instytucjami rządowymi pojawili się prywatni operatorzy⁷.

Aktualnie z Internetu korzysta coraz więcej osób. Używanie Internetu może przynosić określone korzyści lub być źródłem potencjalnych zagrożeń.

⁴ E. Gołąbek, dz. cyt., s. 66.

⁵ A. Cieśliński, *Sieci komputerowe*. [W:] *Metodyka nauczania informatyki w szkole*, red. S. Juszczyk, Toruń 2001, s. 91.

⁶ Podstawy Internetu, <http://www.text.rytko.com/23/>, stan na 18.06.2007.

⁷ M. Walczak, dz. cyt., s. 14.

Korzyści i problemy wynikające z używania Internetu

Korzyści wynikające z używania Internetu można rozpatrywać w różnych aspektach. Dzieci (uczniowie) powinni korzystać z Internetu, gdyż:

- „im wcześniej, tym lepiej – obycie dziecka z komputerem związane jest z wykształceniem kultury informatycznej (dzieci uczą się, jak posłużyć się klawiaturą, myszką, poznają prostą terminologię komputerową);
- komputer umożliwia nam polisensoryczność przekazu (poznanie wielozmysłowe na etapie wczesnego rozwoju spełnia trudną do przecenienia funkcję dydaktyczną);
- komputer pobudza wielostronną aktywność (poprzez częste interakcje wymusza działania dziecka i nie pozwala na bierny odbiór przekazu). Aktywność ta może dotyczyć wspierania twórczości graficznej, muzycznej, intelektualnej, a także gier zręcznościowych;
- ucząc bawi – sprawia, że nauka może być przyjemna i atrakcyjna;
- stanowi pomoc dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce (dysleksja, dysgrafia). Komputer może pełnić tu rolę pełnego cierpliwości, a jednocześnie wymagającego nauczyciela”⁸.

Internet i komputer mają pozytywny wpływ na rozwój dziecka. „Uczeń, zagłębiając się w zakamarki sieci, odkrywa coraz to nowe informacje, poznaje inne kultury, różne punkty widzenia tej samej sprawy, co wpływa na rozwijanie otwartości i elastyczności myślenia. Strony WWW są zbudowane na zasadzie hipertekstu. [...] najważniejszą cechą dokumentu hipertekstowego jest jego hierarchiczna budowa. Czytelnik może łatwo i szybko odnaleźć powiązane ze sobą tematycznie, a interesujące go dane. W tekście zawarte są tzw. skróty, odnośniki, za pomocą których możemy wczytać kolejne strony WWW”⁹. W Internecie znajdujemy prawie wszystko, czego szukamy. „Internetu, jak każdego zresztą narzędzia, nie należy się bać, trzeba nauczyć się racjonalnie z niego korzystać, tak, by nie naruszać ludzkiej tożsamości i godności”¹⁰.

Internet jest popularny również w szkołach. Prawie każda szkoła ma dostęp do sieci. W związku z tym dzieci (uczniowie) coraz częściej korzystają z Internetu. Jeśli dziecko nie ma Internetu w domu, to właśnie w szkole może bez większych trudności z niego skorzystać. „Ściąganie informacji z Internetu stało się niemal stałym elementem codziennego odrabiania szkolnych lekcji. Zamiast przeglądać książki, encyklopedie, o wiele łatwiej i wygodniej wpisać słowa kluczowe do wyszukiwarki. W ten sposób uczniowie trafiają najczęściej nie na materiały, z których mogliby skorzystać przy opracowaniu zadanych tematów, ale na strony oferujące gotowe, nadesłane przez innych internautów wypracowania. Takich serwisów, publikujących

⁸ I. Pułak, *Dzieci w sieci, czyli Internet dla najmłodszych*, <http://www.dzieci.org.pl/internet/pomoce/intnajm.html>, stan na 18.06.2007.

⁹ J. Łęska, Z. Łęski, *Co Internet może dać uczniom?*, „Edukacja i Dialog” 2001, nr 4, s. 22.

¹⁰ J. Morbitzer, *Straszenie Internetem*, <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/18/strasz.html>, stan na 17.01.2007.

przygotowane przez uczniów prace, jest w polskim Internecie wiele. W efekcie tylko ci ambitniejsi uczniowie zadadzą sobie trochę trudu, aby zweryfikować otrzymane w ten sposób informacje, zwykle jednak ogranicza się to do prostego przekopiowywania”¹¹.

Faktem jest, że uczniowie zadowoleni są z takich efektów korzystania z sieci. Jednak takie gotowe prace nie prowadzą do pozytywnego nauczania. Takie posługiwanie się Internetem najczęściej odbija się na uczniach, kiedy to trzeba samemu napisać wypracowanie na lekcji. Wtedy widoczne są efekty ściągania „gotowców”.

Najlepszym rozwiązaniem jest korzystanie z Internetu w szkole, poprzez sieć komputerową. „Mechanizm wykorzystania tego rozwiązania jest prosty. Nauczyciel łączy się z Internetem (najczęściej z tego, który ma bezpośrednie połączenie z siecią rozległą), przygotowuje pozyskaną informację, a następnie udostępnia ją grupie uczniów pracującej w jego sieci lokalnej. Jeśli nauczyciel wybrał przykładowo stronę Ministerstwa Edukacji i Sportu, to wszystkie monitory stacji roboczych w grupie będą wyświetlały tę stronę. Takie rozwiązanie daje możliwość selekcji materiałów tworzonych przez różnych autorów, pozbawionych cenzury, często niezwiązanych z edukacją. Daje to kolejną korzyść, a mianowicie gwarancję ich użyteczności pod względem dydaktycznym”¹².

Internet stał się swoistą szkołą na odległość (szkołą on-line¹³). „Ta forma nauczania jest znana nie od dziś, ale dzięki Internetowi nabrała zupełnie nowego wymiaru. Sieć komputerowa umożliwia przekraczanie murów budynku szkolnego. Lekcje, wykłady, seminaria i ćwiczenia nie są już kojarzone z ławkami, ścianami i tablicą. Uczniowie i nauczyciele są w stałym kontakcie ze sobą, mogą uczestniczyć w seminariach, dyskusjach, wideokonferencjach, debatach, wspólnych pracach i wspólnym rozwiązywaniu zadań. Mimo braku kontaktu interpersonalnego mogą zawsze liczyć na pomoc kolegów i wykładowców z sieci, jak to ma miejsce w sprawnie działających, sieciowych uczelniach”¹⁴. Takie szkoły cieszą się coraz większą popularnością, gdyż „wiedza przyswajana przez ucznia w szkole przestaje wystarczać, koniecznością staje się kształcenie ustawiczne. Rośnie zatem znaczenie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy”¹⁵.

Korzystanie przez uczniów z Internetu przy odrabianiu prac domowych stwarza dla nauczycieli nowe wyzwania. „Nie tylko warto, ale powoli staje się to koniecznością, aby zapoznawali się oni z rozpowszechnianymi tą drogą materiałami i byli wyczuleni na tego rodzaju działania swoich uczniów”¹⁶. Dla uczniów Internet jest pomocny w szukaniu różnego rodzaju

¹¹ I. Pulak, *Dziecięcy świat w Internecie – potrzeby i niebezpieczeństwa*. [W:] *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*, red. S. Juszczyk, I. Polewczyk, Toruń 2005, s. 235.

¹² S. Wszelak, *Sieci komputerowe w edukacji*, <http://www.wshe.pl/vladis/vladis15/7.html>, stan na 17.01.2007.

¹³ J. Łysek, *E-learning w szkole*, „Nauczyciel i Szkoła” 2005, nr 3–4, s. 38–48.

¹⁴ B. Siemieniecki, W. Lewandowski, *Internet w szkole*, Toruń 2001, s. 92.

¹⁵ B. Siemieniecki, *Internet w edukacji*, „Dyrektor Szkoły” 2000, nr 1, s. 11.

¹⁶ I. Pulak, dz. cyt., s. 235.

informacji. Natomiast od nauczyciela wymaga to trudu. Aby zapobiec ściąganiu przez dzieci „gotowców”, nauczyciele coraz częściej oferują własne materiały dydaktyczne. Chcą w ten sposób zmobilizować uczniów do samodzielnej pracy, a co najważniejsze – odzwyczaić ich od korzystania ze ściąg.

Nielegalne i szkodliwe treści w Internecie

Jak wspomniano wcześniej, Internet może być również źródłem potencjalnych zagrożeń w postaci nielegalnych i szkodliwych treści.

Treściami nielegalnymi nazywamy:

- „treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej 15 roku życia, treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem (art. 202 kk);
- treści propagujące publicznie faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołujące do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość (art. 256 kk);
- treści publicznie znieważające grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości (art. 257 kk)”¹⁷.

Stowarzyszenie INHOPE (INternet HOTline ProvidERs) stosuje klasyfikację **nielegalnych treści**, którą każdy dostosowuje do specyfiki ustawodawstwa narodowego (w Polsce zajmuje się tym dyzurnet.pl¹⁸). INHOPE podzieliło nielegalne treści na następujące grupy:

- pornografia dziecięca,
- erotyka dziecięca,
- nudyzm dziecięcy,
- uwodzenie dzieci,
- handel dziećmi,
- turystyka seksualna z wykorzystaniem dzieci,
- pornografia dorosłych dostępna dla dzieci,
- twarda pornografia,
- rasizm i ksenofobia,
- znieważanie jednostek lub grup osób,
- terroryzm,
- handel narkotykami,
- spam.

Natomiast **treści szkodliwe** to niepożądane i wywołujące określoną szkodę materiały dostępne dla dzieci w Internecie:

- pornografia,
- przemoc,
- wulgarność,

¹⁷ <http://www.dyzurnet.pl/index2.html?id=1#>, stan na 18.06.2007.

¹⁸ <http://www.dyzurnet.pl>, stan na 18.06.2007.

- rasizm i ksenofobia,
- sekty i inne formy psychomanipulacji,
- używki,
- broń,
- hazard¹⁹.

Zasady bezpieczeństwa w Internecie

Aby uniknąć potencjalnych zagrożeń w Internecie, należy przestrzegać podstawowych zasad korzystania z Internetu propagowanych przez kampanię „Dziecko w Sieci”:

1. „Nigdy nie podawaj w Internecie swojego prawdziwego imienia i nazwiska. Posługuj się nickiem, czyli pseudonimem, internetową ksywką.
2. Nigdy nie podawaj osobom poznanym w Internecie swojego adresu domowego, numeru telefonu i innych tego typu informacji. Nie możesz mieć pewności, z kim naprawdę rozmawiasz!
3. Nigdy nie wysyłaj nieznanym swoich zdjęć. Nie wiesz, do kogo naprawdę trafią.
4. Jeżeli wiadomość, którą otrzymałeś jest wulgarna lub niepokojąca, nie odpowiadaj na nią. Pokaż ją swoim rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
5. Pamiętaj, że nigdy nie możesz mieć pewności, z kim rozmawiasz w Internecie. Ktoś, kto podaje się za Twojego rówieśnika, w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec ciebie złe zamiary.
6. Kiedy coś lub ktoś w Internecie Cię przestraszy, koniecznie powiedz o tym rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
7. Internet to skarbnica wiedzy, ale pamiętaj, że nie wszystkie informacje, które w nim znajdziesz, muszą być prawdziwe! Staraj się zawsze sprawdzić wiarygodność informacji.
8. Szanuj innych użytkowników Internetu. Traktuj ich tak, jak chcesz, żeby oni traktowali Ciebie.
9. Szanuj prawo własności w Sieci. Jeżeli posługujesz się materiałami znalezionymi w Internecie, zawsze podawaj źródło ich pochodzenia.
10. Spotkania z osobami poznanymi w Internecie mogą być niebezpieczne! Jeżeli planujesz spotkanie z internetowym znajomym, pamiętaj, aby zawsze skonsultować to z rodzicami. Na spotkania umawiaj się tylko w miejscach publicznych i idź na nie w towarzystwie rodziców lub innej zaufanej dorosłej osoby.
11. Uważaj na e-maile otrzymane od nieznanych Ci osób. Nigdy nie otwieraj podejrzanych załączników i nie korzystaj z linków przesłanych przez obcą osobę! Mogą na przykład zawierać wirusy. Najlepiej od razu kasuj maile od nieznanomych.

¹⁹ <http://www.bezpiecznyinternet.org/?z=szkodliwe-tresci>, stan na 18.06.2007.

12. Pamiętaj, że hasła są tajne i nie powinno się ich podawać nikomu. Dbaj o swoje hasło jak o największą tajemnicę. Jeżeli musisz w Internecie wybrać jakieś hasło, pamiętaj, żeby nie było ono łatwe do odgadnięcia i strzeż go jak oka w głowie.

13. Nie spędzaj całego wolnego czasu przy komputerze. Ustal sobie jakiś limit czasu, który poświęcasz komputerowi i staraj się go nie przekraczać.

14. Jeżeli prowadzisz w Internecie stronę lub bloga, pamiętaj, że mają do niej dostęp również osoby o złych zamiarach. Nigdy nie podawaj na swojej stronie adresu domowego, numeru telefonu, informacji o rodzicach itp. Bez zgody rodziców nie publikuj też na niej zdjęć swoich, rodziny ani nikogo innego, kto nie wyrazi na to zgody.

15. Rozmawiaj z rodzicami o Internecie. Informuj ich o wszystkich stronach, które Cię niepokoją. Pokazuj im również strony, które Cię interesują i które często odwiedzasz.

16. Jeżeli Twoi rodzice nie potrafią korzystać z Internetu, zostań ich nauczycielem. Pokaż im, jak proste jest surfowanie po Sieci. Zaproś ich na Twoje ulubione strony, pokaż im, jak szukać w Internecie informacji.

17. Jeżeli chcesz coś kupić w Internecie, zawsze skonsultuj to z rodzicami. Nigdy nie podawaj numeru karty kredytowej i nie wypełniaj internetowych formularzy bez wiedzy i zgody rodziców.

18. W Sieci krąży coraz więcej wirusów, które mogą uszkodzić komputer. Dlatego koniecznie zainstaluj oprogramowanie antywirusowe. Porozmawiaj o tym z rodzicami i wspólnie wybierzcie, a następnie zainstalujcie odpowiedni program²⁰.

Powyższe zasady powinny być wypisane przez rodziców na kartce, a następnie umieszczone obok komputera. Wtedy dziecko ma stały kontakt z nimi i jeśli czegoś nie jest pewne, w każdym momencie może przeczytać i nie popełniać błędów.

Rodzice powinni informować dziecko, iż w przypadku złamania tych zasad, nie będzie mógł korzystać z Internetu, powinni także przestrzegać następujących sugestii:

– „Zapytaj swoje dziecko, co robi w Internecie. Czym zajmuje się tam najczęściej? Nie wahaj się zadawać proste pytania. To wiedza, którą może przekazać Ci Twoje dziecko – Internet to wynalazek ich czasów. Zapytaj, z kim rozmawia przez Internet. Poproś, aby pokazało Ci, w jaki sposób korzysta z Internetu. Powiedz, że chciałbyś wiedzieć, jakie informacje przekazuje swoim internetowym znajomym.

– Powiedz, czego oczekujesz od dziecka w zakresie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu. Korzystają z niego też osoby, które mają niewłaściwe intencje. Powiedz zatem, czego, według Ciebie jako osoby dorosłej, nie wolno dziecku robić ze względu na jego i Wasze bezpieczeństwo. Pomóż mu zrozumieć, że nigdy nie powinno się podawać przez Internet osobistych

²⁰ <http://www.dzieckowsieci.pl/dzieci/podstawowe-zasady.html>, stan na 18.06.2007.

danych (imienia i nazwiska, adresu, numeru telefonu) ani przysyłać lub publikować zdjęć, nagrań wideo. Wyjaśnij, że nie należy bez Twojej kontroli otwierać e-maili, odbierać wiadomości od osób nieznanych. Ty, jako osoba dorosła, możesz to robić. Zawartością takiego e-maila mogą być wirusy albo film lub zdjęcie o nieodpowiedniej dla dzieci treści.

– Naucz swoje dzieci, że są ludzie, którzy kłamią, oszukują w Internecie i dlatego właśnie lepiej z nimi nie rozmawiać, ani nie odbierać od nich e-maili, wiadomości. Dzieci nie powinny spotykać się z osobami poznanymi w Internecie bez kontroli i wiedzy rodziców.

– Poproś o zaufanie. Powiedz, że chcesz wiedzieć o tym, co je zaniepokoi w Internecie. Jeśli opowie Ci o tym, a Ty nie będziesz wiedział, co zrobić – zadzwoń lub napisz do Helpline. Razem zastanowimy się, co możemy zrobić. W Helpline pracują ludzie, którzy są tam po to, by pomagać w trudnych sytuacjach.

– Nie obwiniaj – w ten sposób nie rozwiążesz problemu, a dziecko straci odwagę, by opowiedzieć Ci o tym, co się stało. Pamiętaj, że dzieci często same obciążają się winą. Powiedz, jak ważne jest dla Ciebie to, by z Tobą rozmawiało. Doceń jego odwagę i zaufanie, jakim Cię obdarzyło. Powiedz swojemu dziecku, że zawsze może na Ciebie liczyć. Razem na pewno sobie poradzicie!

– Najlepiej porozmawiać o zasadach, zanim zdecydujesz o podłączeniu komputera do Internetu. Jeśli jeszcze nie odbyliście takiej rozmowy, pamiętaj, że nigdy nie jest na to za późno²¹.

Pamiętajmy również o tym, że w Internecie na niebezpieczne pytania należy koniecznie udzielać bezpiecznych odpowiedzi. Przykładem w tym zakresie może być propozycja przedstawiona na stronie www.sieciaki.pl w dziale „Dziecko w Sieci”, gdzie lista niebezpiecznych pytań jest następująca:

1. Jak się nazywasz?
2. Ile masz lat?
3. Skąd klikasz?
4. Gdzie mieszkasz?
5. Jak wyglądasz?
6. Dostajesz kieszonkowe?
7. Ile zarabiają twoi rodzice?
8. Z kim mieszkasz?
9. Co masz na sobie?
10. Do której chodzisz szkoły?
11. Spotkamy się?
12. Odwiedzisz mnie?
13. Jaki jest twój numer telefonu?
14. Dogadujesz się z rodzicami?
15. Wyślesz mi fotkę?

²¹ <http://helpline.org.pl>, stan na 18.06.2007.

16. Masz zdjęcie?
17. Masz kartę kredytową?
18. Jesteś w domu sam?
19. Wejdiesz na moją stronę?
20. Gdzie pracują twoi rodzice?
21. Chciałbyś dostać jakiś prezent?
22. Chcesz zarobić trochę kasy?
23. Poznamy się bliżej?
24. Dlaczego?
25. Opowiesz coś o sobie?

Działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci w Internecie

Działania na rzecz bezpieczeństwa dzieci w Internecie podejmowane są na coraz większą skalę i są coraz bardziej skuteczne.

Jedną z pierwszych inicjatyw w Polsce jest kampania „Dziecko w Sieci”²², która zainicjowana została w lutym 2004 roku przez Fundację Dzieci Niczyje. „Podstawowym jej celem było zwrócenie uwagi dorosłych i dzieci na zagrożenia związane z obecnością pedofilów w Sieci oraz edukacja w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu. Część medialną kampanii zrealizowano pod hasłem »Nigdy nie wiadomo, kto jest po drugiej stronie«. W wielu ogólnopolskich i lokalnych stacjach telewizyjnych oraz radiowych emitowane były spoty reklamowe dotyczące zagrożeń związanych z kontaktowaniem się dzieci z obcymi w Sieci. Te same treści przekazywane były w reklamie prasowej. W 18 największych miastach Polski eksponowane były plakaty przystankowe i billboardy.

Organizatorzy przygotowali również scenariusze zajęć, na podstawie których nauczyciele oraz wolontariusze przeprowadzili zajęcia dla ponad 30 tysięcy uczniów szkół podstawowych i gimnazjów.

Drugi etap kampanii realizowany jest od stycznia 2005 roku w ramach programu Komisji Europejskiej *Safer Internet Action Plan*. Projekt prowadzony jest wspólnie przez Fundację Dzieci Niczyje oraz Naukową i Akademicką Sieć Komputerową. W ramach kampanii kontynuowane są działania medialne i edukacyjne. Głównym partnerem kampanii jest program »Edukacja z Internetem TP«²³.

Innym przykładem mogą być działania prowadzone w ramach programu *Safer Internet*²⁴; w latach 2005–2006 zrealizowano następujące zadania:

- badania wśród dzieci i rodziców dotyczące niebezpiecznych zachowań i doświadczeń dzieci korzystających z Internetu i telefonów komórkowych;
- realizacja kampanii społecznej „Dziecko w Sieci”;

²² <http://www.dziekowsieci.pl>, stan na 18.06.2007.

²³ <http://www.dziekowsieci.pl/o-kampanii/o-kampanii.html>, stan na 18.06.2007.

²⁴ <http://www.saferinternet.pl>, stan na 18.06.2007.

- organizacja 16 wojewódzkich konferencji „Bezpieczny Internet” i szkoleń;
- organizacja Dnia Bezpiecznego Internetu (www.dbi.pl) w lutym 2005, 2006 i 2007 roku;
- powstanie i rozwój Ogólnopolskiej Koalicji na rzecz Bezpieczeństwa w Internecie (OKBI);
- prowadzenie serwisów internetowych: www.saferinternet.pl, www.dzieckowsieci.pl, www.dbi.pl, a także serwisów edukacyjnych dla dzieci: www.sieciaki.pl, www.strefawiedzy.polska.pl²⁵.

Ponadto planuje się realizację do końca 2008 roku kilku nowych projektów, m.in.: „uruchomienie HelpLine'u (punktu pomocy dla dzieci, które doświadczyły przemocy związanej z korzystaniem z nowych mediów – Internet, telefonia komórkowa), przeprowadzenie badań dotyczących stanu bezpieczeństwa w kawiarenkach internetowych (i wdrożenia na ich podstawie zasad bezpiecznego korzystania z kawiarenek przez dzieci), przeprowadzenie testów programów filtrujących z uwzględnieniem ich dostosowania do potrzeb polskiego rynku i opisem funkcjonalności oraz promocją zespołu Dyżurnet.pl – polskiego punktu ds. zwalczania nielegalnych treści w Internecie”²⁶.

Interesujące są również działania w ramach akcji *Hotline*, prowadzone przez www.dyzurnet.pl. *Hotline* utworzony został przez Naukową i Akademicką Sieć Komputerową w porozumieniu z Komisją Europejską w ramach akcji *Safer Internet Action Plan*. Polska jest pierwszym krajem w gronie nowych członków Unii Europejskiej, w którym działa punkt kontaktowy ds. zwalczania nielegalnych treści w Internecie.

Poza wyżej wymienionymi należy również zwrócić uwagę na:

- DBI – Strona Bezpiecznego Internetu²⁷,
- FDN – Fundacja Dzieci Niczyje²⁸,
- Helpline – pomoc dla dzieci i ich opiekunów w sytuacji, gdy coś złego przydarzy się w Internecie²⁹,
- NASK – Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa³⁰,
- Polska.pl – portal informacyjny z edukacyjnym serwisem dla dzieci³¹,
- Kidprotect – organizacja *non-for-profit* założona przez Jakuba Śpiewaka³²,
- Przedszkolaki Sieciaki – edukacyjny serwis dla najmłodszych użytkowników Internetu³³,
- Sieciaki – serwis edukacyjny dla dzieci³⁴,

²⁵ http://www.saferinternet.pl/safer_internet_w_polsce.html, stan na 18.06.2007.

²⁶ Tamże.

²⁷ <http://www.dbi.pl>, stan na 18.06.2007.

²⁸ <http://www.fdn.pl/index>, stan na 18.06.2007.

²⁹ <http://helpline.org.pl>, stan na 18.06.2007.

³⁰ <http://www.nask.pl>, stan na 18.06.2007.

³¹ <http://strefawiedzy.polska.pl>, stan na 18.06.2007.

³² <http://www.kidprotect.pl>, stan na 18.06.2007.

³³ <http://www.przedszkolaki.sieciaki.pl>, stan na 18.06.2007.

- Bezpieczeństwo dziecka korzystającego z Internetu – strona WWW Microsoftu³⁵,
- Bezpieczny Internet – szkodliwe treści³⁶,
- Bezpieczny Internet – filtry rodzinne³⁷.

Z badań

Jak wynika z badań³⁸, dzieci w wieku 7–11 lat (N=312) oraz 12–17 lat (N=335) zawierają znajomości w Internecie (57% i 69%). Większość przekazuje prywatne informacje o sobie. Najczęściej jest to podanie własnego adresu e-mailowego (72% i 83,5%), podanie numeru własnego telefonu komórkowego (57,3% i 21,2%) lub wysłanie swojego zdjęcia (51% i 69%).

Dzieci chodzą na spotkania z osobami poznanymi w Internecie (2,6% i 9,7%). Przy czym ponad 1/5 z nich nie informuje nikogo o tym spotkaniu, a jeżeli informują kogoś o tym fakcie, to najczęściej jest to koleżanka, kolega lub rodzeństwo (ponad 50% przypadków), rzadziej są to rodzice lub inna osoba dorosła (18,6%).

Główne przyczyny braku informacji o spotkaniu z osobami poznanymi przez Internet to argumentacja i przekonanie, że „jest to moja prywatna sprawa, z kim się spotykam” (72,5%) lub obawa przed tym, że rodzice zabronią pójść na takie spotkanie (26,2%).

Ponad połowa badanych (51,7%) poszła sama na spotkanie z osobą poznaną przez Internet, 47,3% poszło na spotkanie z koleżanką, kolegą lub rodzeństwem, a tylko 1% osób poszło w towarzystwie osoby dorosłej lub rodzica.

Zdecydowana większość badanych (79,8%), którzy poszli na spotkanie z osobą poznaną przez Internet, stwierdza, że ta osoba była tą, za którą się podawała. W pozostałych przypadkach (20,2%) spotkana osoba okazała się kimś innym niż podała to wcześniej przez Internet.

W większości przypadków (67,1%) osoba, która przyszła na spotkanie była starsza, w porównaniu z tym, co podawała wcześniej, przy czym ponad 1/3 deklaruje, że osoba ta mogła być starsza od 2 do 5 lat, a około 1/6, że była starsza o 10 i więcej lat. Ponadto około 1/5 badanych stwierdza, że osoba, która przyszła na spotkanie była innej płci w porównaniu z tym, co deklarowała wcześniej.

Prawie połowa badanych zapewnia, że podczas spotkania zachowanie osoby poznanej przez Internet nie wzbudzało podejrzeń, ale około 1/5 stwierdza, że podczas spotkania zachowanie tej osoby było podejrzane lub dziwne.

³⁴ <http://www.sieciaki.pl>, stan na 18.06.2007.

³⁵ <http://www.microsoft.com/poland/athome/security/children/default.msp>, stan na 18.06.2007.

³⁶ <http://www.bezpiecznyinternet.org/?z=szkodliwe-tresci>, stan na 18.06.2007.

³⁷ <http://www.bezpiecznyinternet.org/?s=filtry>, stan na 18.06.2007.

³⁸ Badania własne.

Większość badanych dzieci (70,5%) zapewnia, że przekazanie osobom obcym w Internecie prywatnych informacji o sobie jest niebezpieczne. Większość deklaruje również, że słyszała lub czytała o zagrożeniach wynikających z poznania nowych osób przez Internet (81,7%). Źródłami informacji w tym zakresie są przede wszystkim: telewizja, prasa, Internet, szkoła, rodzice, radio oraz rówieśnicy.

Rodzice w większości są świadomi, że korzystanie z Internetu przez dzieci może być niebezpieczne (77,7%), natomiast 18,6% nie dostrzega w tym żadnych zagrożeń. Ponadto większość rodziców (86,8%) rozmawiała z dziećmi na temat bezpiecznego korzystania z Internetu, ale są też tacy, którzy nigdy nie omawiali z dzieckiem tego zagadnienia.

Okazuje się również, że badane dzieci korzystają z serwisów randkowych (14,7%). Prawie połowa postępuje tak raz w miesiącu lub rzadziej, ale 33,3% korzysta z serwisów tego typu kilka razy w tygodniu.

Ponad połowa badanych dzieci (52,6%) nigdy nie znalazła się w sytuacji, w której ktoś próbował wbrew ich woli z nimi porozmawiać, ale niemal co czwartemu (19,9%) taka sytuacja przydarzyła się kilka razy lub przynajmniej raz (9,8%).

Zdecydowaną większość (84,9%) nie przstraszyła sytuacja, w której ktoś próbował usilnie z nimi rozmawiać, a 9,7% zdecydowanie przstraszyła taka sytuacja.

Zakończenie

Problematyka bezpieczeństwa dzieci w Internecie jest istotna i wymaga dalszych badań. Ponadto „kwestie bezpiecznego korzystania z Internetu powinny być podejmowane zarówno w szkołach podstawowych, jak i w gimnazjach. Problematyka ta niewątpliwie powinna zostać włączona do programu nauczania”³⁹.

Bibliografia

- Cieśliński A., *Sieci komputerowe*. [W:] *Metodyka nauczania informatyki w szkole*, red. S. Juszczak, Toruń 2001.
- Gołąbek E., *Bezbronni dzieci Internetu*, „Katecheta” 2006, nr 2.
- Łęska J., Łęski Z., *Co Internet może dać uczniom?*, „Edukacja i Dialog” 2001, nr 4.
- Łysek J., *E-learning w szkole*, „Nauczyciel i Szkoła” 2005, nr 3–4.
- Łysek J., *Uczeń w społeczeństwie wiedzy*, „Nauczyciel i Szkoła” 2006, nr 3–4.

³⁹ E. Gołąbek, dz. cyt., s. 73.

- Pulak I., *Dziecięcy świat w Internecie – potrzeby i niebezpieczeństwa*. [W:] *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*, red. S. Juszczak, I. Polewczuk, Toruń 2005.
- Siemieniecki B., *Internet w edukacji*, „Dyrektor Szkoły” 2000, nr 1.
- Siemieniecki B., Lewandowski W., *Internet w szkole*, Toruń 2001.
- Walczak M., *Internet, czyli „Wszechnica Wiedzy Wszelkiej”*, „Poradnik Bibliotekarza” 2003, nr 4.

Netografia

- <http://helpline.org.pl>
<http://strefawiedzy.polska.pl>
<http://www.bezpiecznyinternet.org/?s=filtry>
<http://www.bezpiecznyinternet.org/?z=szkodliwe-tresci>
<http://www.dbi.pl>
<http://www.dyzurnet.pl>
<http://www.dyzurnet.pl/index2.html?id=1#>
<http://www.dzieckowsieci.pl>
<http://www.dzieckowsieci.pl/dzieci/podstawowe-zasady.html>
<http://www.dzieckowsieci.pl/o-kampanii/o-kampanii.html>
<http://www.fdn.pl/index>
<http://www.kidprotect.pl>
<http://www.microsoft.com/poland/athome/security/children/default.msp>
<http://www.nask.pl>
<http://www.przedszkolaki.sieciaki.pl>
<http://www.saferinternet.pl>
http://www.saferinternet.pl/safer_internet_w_polsce.html
<http://www.sieciaki.pl>
<http://www.text.rytko.com/23>
- Morbitzer J., *Straszenie Internetem*, <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/18/strasz.html>
- Pulak I., *Dzieci w sieci, czyli Internet dla najmłodszych*, <http://www.dzieci.org.pl/internet/pomoce/intnajm.html>
- Wszelak S., *Sieci komputerowe w edukacji*, <http://www.wshe.pl/vladis/vladis15/7.html>

Summary

The major objective of the article is drawing one's attention to the Real risk of illegal and harmful content included on the Internet. In accordance with the INHOPE (Internet Hotline Providers) codification, illegal are the following: child pornography, child pornography, child erotism, child nudism, seducing a child, child trade, sexual tourism and taking advantage of children, adults pornography available to children, hard-core pornography, racism, xenophobia, insulting of individuals and groups, terrorism, drug trade and spam.

Using the Internet, one needs to obey certain safety rules and assume that difficult questions require safe answers.

There are specific social performances to ensure safety of children on the Internet. Educating Parents, teachers as well as children in that field is also crucial.